



Kontrolní závěr z kontrolní akce

24/16

Peněžní prostředky určené na podporu lesnictví

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2024 pod číslem 24/16. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Pavel Hrnčíř.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky určené na podporu lesnictví byly vynakládány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo zemědělství (dále také „MZe“);

Státní zemědělský intervenční fond, Praha (dále také „SZIF“);

Lesy České republiky, s.p., Hradec Králové (dále také „LČR“).

Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob v období od července 2024 do února 2025.

Kontrolováno bylo období od roku 2019 do roku 2023, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Kolegium NKÚ na svém VIII. jednání, které se konalo dne 9. června 2025,

schválilo usnesením č. 8/VIII/2025

kontrolní závěr v tomto znění:

Podpora lesnictví

32,7 mld. Kč

Celkový objem veřejných peněžních prostředků vynaložených na podporu lesnictví za období 2014–2024.

8 ze 17

Ze sedmnácti dílčích plnění uvedených v aplikačním dokumentu* se jich ve stanovených termínech podařilo splnit pouze osm.

23,4 %

MZe se u operace 8.1.1 *Zalesňování a zakládání lesů* podařilo zalesnit pouze 215 ha ze stanovené hodnoty 920 ha.

9,71 mil. Kč

MZe nastavilo podmínky způsobilosti podpory v rámci operace 8.4.2 *Odstraňování škod způsobených povodněmi* v rozporu programovým dokumentem *Programu rozvoje venkova na období 2014–2020*, a v důsledku toho SZIF neoprávněně vyplatil dotaci u tří projektů.

9,78 mil. Kč

SZIF poskytl dotaci na dva projekty v rozporu se stanovenými podmínkami podpory operace 8.4.2 *Odstraňování škod způsobených povodněmi*.

* Aplikační dokument ke Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035.

I. Shrnutí a vyhodnocení

Nejvyšší kontrolní úřad provedl kontrolu peněžních prostředků vynakládaných v resortu Ministerstva zemědělství na vybraná opatření na podporu lesnictví. Celkový objem peněžních prostředků vynaložených na podporu lesnictví za roky 2014–2024 činil téměř 32,7 mld. Kč (viz příloha č. 1 tohoto kontrolního závěru). Uvedená podpora byla poskytnuta v rámci opatření/operací *Programu rozvoje venkova na období 2014–2020* (dále také „PRV 2014–2020“), intervencí *Strategického plánu společné zemědělské politiky na období 2023–2027* (dále též „SP SZP 2023–2027“), investic *Národního plánu obnovy* (dále též „NPO“) a národních dotačních programů (dále též „NDP“) v resortu MZe.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky určené na podporu lesnictví byly vynakládány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy. Kontrola byla provedena u Ministerstva zemědělství, kde se zaměřila na jeho činnost jakožto orgánu odpovědného za hospodaření s peněžními prostředky rozpočtové kapitoly 329 na podporu lesnictví. Současně se NKÚ zaměřil na činnost MZe jako řídicího orgánu PRV 2014–2020 a SP SZP 2023–2027 a vlastníka komponenty 2.6 *Národního plánu obnovy*. Dále byla kontrola provedena u Státního zemědělského intervenčního fondu jakožto administrátora¹ a poskytovatele dotací z PRV 2014–2020 a SP SZP 2023–2027 a u Lesů České republiky, s.p., jako příjemce dotací.

NKÚ provedl kontrolu vyplacených peněžních prostředků na vybraném vzorku žádostí o dotaci, resp. projektů, u SZIF ve výši 141,5 mil. Kč. U Lesů České republiky, s.p., bylo kontrolou ověřeno 12 projektů v celkové částce 65,9 mil. Kč.

MZe a SZIF nepostupovaly při poskytování podpory vždy v souladu s právními předpisy, v některých případech nebyly peněžní prostředky vynakládány zcela účelně (viz body F, G) a hospodárně (viz bod F).

NKÚ zjistil nedostatky ve strategickém řízení MZe v oblasti lesnictví. MZe ve strategických dokumentech² neuvedlo cílový stav, kterého chce dosáhnout. Současně MZe průběžně nevyhodnocovalo plnění a přínosy dílčích cílů a opatření vůči cílům *Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035*.

Dále NKÚ kontrolou zjistil, že nejsou plněny termíny pro realizaci dílčích plnění, které MZe stanovilo v Aplikačním dokumentu.

MZe nevyužilo možnosti financování programu adaptace lesních ekosystémů z rozpočtu EU a rozhodlo se tento program financovat výhradně z národních zdrojů. Následná úsporná opatření ve státním rozpočtu zapříčinila, že tento program MZe zrušilo, a snížilo tak podporu jedné z hlavních priorit Evropské unie a České republiky. Tím vzniklo riziko nesplnění cíle v oblasti přizpůsobení se klimatu.

MZe se nepodařilo splnit operativní cíl PRV 2014–2020 u opatření na zalesňování a zakládání lesů.

¹ SZIF je platební agentura akreditovaná Ministerstvem financí ČR.

² *Strategie resortu ministerstva zemědělství ČR s výhledem do roku 2030*, v části věnované lesnímu hospodářství (dále též „Strategie 2030“), *Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035* (dále též „Koncepce 2035“) a na ni navazující *Aplikační dokument ke Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035* (dále též „Aplikační dokument“).

MZe nastavilo podmínky pro poskytování dotací z PRV 2014–2020 v rámci jedné operace v rozporu se závazným programovým dokumentem. Uvedený nesoulad dotačních podmínek následně vedl k tomu, že SZIF v rozporu s programovým dokumentem proplatil celkem tři projekty s celkovou částkou ve výši 9,71 mil. Kč.

SZIF u dalších dvou projektů schválil nezpůsobilé výdaje a neoprávněně vyplatil dotace ve výši 9,78 mil. Kč. SZIF vynaložil peněžní prostředky ne hospodárně a neúčelně.

Při kontrole vybraných 12 projektů u příjemce dotace Lesy České republiky, s.p., zjistil NKÚ nedostatky v účelnosti vynaložených peněžních prostředků u tří projektů.

Toto celkové vyhodnocení vyplývá z následujících zjištění:

- A. MZe neuvedlo základní informace o cílovém stavu a potřebné výši finančních zdrojů ve strategických dokumentech³.** Tyto dokumenty MZe nezpracovalo v souladu se závaznou *Metodikou přípravy veřejných strategií*³, a tím porušilo zákonem stanovené povinnosti⁴. Konkrétně MZe u většiny dílčích cílů a opatření neuvedlo cílový stav, respektive míru měřitelné změny, které by chtělo dosáhnout, a jaký to bude mít konkrétní dopad na státní rozpočet České republiky (dále též „ČR“). Zároveň MZe, jakožto subjekt odpovědný za implementaci a plnění stanovených cílů Koncepce 2035, neprovádí průběžné hodnocení realizace dílčích cílů a opatření.
- B. Dílčí plnění, která MZe stanovilo v Aplikačním dokumentu, se nedařilo plnit ve stanovených termínech.** NKÚ zjistil, že ze sedmnácti dílčích plnění s termínem splnění v období let 2021 až 2024 se jich ve stanovených termínech podařilo splnit pouze osm.
- C. MZe nevyužilo možnost čerpat peněžní prostředky ze zdrojů Evropské unie.** MZe v roce 2024 zrušilo Evropskou komisí schválený dotační program *Příspěvky na podporu adaptace lesních ekosystémů na klimatickou změnu za období 2022–2026*, který plánovalo financovat pouze ze státního rozpočtu ČR. Z důvodu následných úsporných opatření ve státním rozpočtu MZe tento program bez náhrady zrušilo. Nevyužitím možnosti čerpat peněžní prostředky ze zdrojů EU a neuskutečněním tohoto programu MZe ohrozilo plnění strategického cíle v oblasti klimatu, který je hlavní prioritou Evropské unie (dále též „EU“) i ČR.
- D. MZe nastavilo podmínky pro poskytnutí dotace v rozporu s programovým dokumentem PRV 2014–2020 a v důsledku toho SZIF poskytl dotaci v celkové částce 9,71 mil. Kč neoprávněně.** MZe ve specifických podmínkách operace 8.4.2 *Odstraňování škod způsobených povodněmi* stanovilo pro žadatele tříletou lhůtu mezi výskytem povodně a podáním žádosti o dotaci oproti dvouleté lhůtě, která byla závazně stanovena v PRV 2014–2020. Tímto MZe vytvořilo podmínky pro podání nezpůsobilých žádostí o dotaci

³ Metodika stanovující postup při vytváření strategických dokumentů s cílem zvýšit jejich kvalitu a vzájemnou provázanost, zpracovaná MMR; závazná pro členy vlády a vedoucí ostatních ústředních správních úřadů při tvorbě a implementaci strategických dokumentů na základě usnesení vlády ČR ze dne 2. května 2013 č. 318 a její aktualizace na základě usnesení vlády ČR ze dne 28. ledna 2019 č. 71.

⁴ Ustanovení § 21 zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.

a dopustilo se nesrovnalosti ve smyslu nařízení EU⁵. V důsledku toho SZIF proplatil celkem tři projekty v celkové výši 9,71 mil. Kč v rozporu s podmínkami stanovenými v PRV 2014–2020.

E. MZe nedosáhlo operativních cílů stanovených v PRV 2014–2020 v těchto případech:

- U operace 8.1.1 *Zalesňování a zakládání lesů* u operativního cíle „podpořit plochu s vyšším ukládáním a pohlcováním uhlíku“ MZe nesplnilo cílovou hodnotu 920 ha. Bylo zalesněno 215 ha, což odpovídá pouze 23,4 % ze stanovené cílové hodnoty.
- U opatření M15 – *Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů*, operativního cíle „podporovat způsoby hospodaření přispívající k zachování biodiverzity a stavu evropské krajiny“ byly na opatření v oblasti genetických zdrojů celkové veřejné výdaje naplněny pouze na 15,5 % plánované hodnoty.

F. SZIF vynaložil 9,78 mil. Kč nehospodárně a neúčelně. SZIF v rozporu se stanovenými podmínkami operace 8.4.2 *Odstraňování škod způsobených povodněmi* PRV 2014–2020 jednomu příjemci dotace schválil a proplatil dva projekty, jejichž předmětem byly výdaje na rekonstrukci lesní cesty poškozené povodní. V obou případech došlo k významné změně technických parametrů lesních cest. Schválením a proplacením nezpůsobilých výdajů se SZIF dle NKÚ dopustil nesrovnalosti⁵ a zároveň se jedná o skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁶.

G. Lesy České republiky, s.p., u tří z dvanácti projektů PRV 2014–2020, operace 8.3.1 *Zavádění preventivních opatření v lesích*, vynaložily peněžní prostředky se sníženou mírou účelnosti. Původní plán vybudování 17 suchých nádrží k zachycení vysokých srážek a povodňových průtoků byl před vydáním stavebního povolení zredukován na 12 nádrží. Skutečně vybudovány byly pouze čtyři nádrže v rámci dvou projektů, jejichž retenční schopnost činí 47 % původně plánované retenční schopnosti 12 nádrží. NKÚ kontrolou zjistil, že dvě nádrže jsou zarostlé náletovými dřevinami. NKÚ na základě zjištěných skutečností vyhodnotil tyto dva projekty jako účelné pouze omezeně⁷. Dále u jednoho projektu bylo zjištěno, že je vodní tok v několika místech zatrubněn a v jeho korytě byly vytvořeny i další překážky bránící průtoku vody. V tomto případě byl projekt vyhodnocen jako účelný s mírnými nedostatky⁷.

⁵ Dle ustanovení článku 1 odst. 2) nařízení Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 ze dne 18. prosince 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství.

⁶ Dle ustanovení § 44 odst. 1 písm. a) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

⁷ Parametry hodnocení jsou uvedeny v příloze č. 4 tohoto kontrolního závěru.

II. Informace o kontrolované oblasti

Ve vztahu k lesnímu hospodářství vytyčila Evropská unie cíle, které spočívají v zajištění trvale udržitelného hospodaření v lesích a naplnění pozitivních mimoprodukčních efektů. Novou *Lesní strategii EU do roku 2030* schválila Evropská komise 16. července 2021. Jejím cílem je překonat problémy spočívající v negativním dopadu ve změně klimatu a rozvinout potenciál lesů.

Základním úkolem státu v oblasti lesnictví je zajistit správu a využívání lesů a lesní půdy takovým způsobem a v takovém rozsahu, který zachovává a zlepšuje jejich biodiverzitu, produkční schopnost a regenerační kapacitu, vitalitu a schopnost plnit v současnosti i v budoucnosti odpovídající ekologické, ekonomické a sociální funkce na místní, národní a globální úrovni a který tím nepoškozuje ostatní ekosystémy. Prioritním úkolem je realizovat za využití vědeckých poznatků taková opatření, která budou dostatečně reagovat na negativní dopady způsobené změnou klimatu, a tím zajistit rozvoj a potenciál lesa pro další generace.

Ministerstvo zemědělství stanovilo ve strategických a koncepčních dokumentech² jako základní cíl vytvořit podmínky pro zvýšení konkurenceschopnosti a životaschopnosti celého hodnotového řetězce založeného na lesním hospodářství a domácího využívání a spotřeby dřeva. Tento základní cíl dále rozvíjí do dílčích cílů a jednotlivých konkrétních dílčích plnění.

MZe podporuje oblast lesnictví dlouhodobě. Vlastníci lesů, nájemci/pachtýři apod. mohou čerpat finanční podporu jak z evropských, tak z národních zdrojů.

Státní zemědělský intervenční fond plní funkci platební agentury¹. Jako platební agentura provádí zejména administraci a kontrolu žádostí o dotaci a kontrolu projektů financovaných prostřednictvím PRV 2014–2020 a zajišťuje provádění plateb příjemcům dotací. Tyto činnosti dále vykonává i v rámci společné zemědělské politiky na období 2023–2027 financované z Evropského zemědělského záručního fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Lesy České republiky, s.p., jsou hlavním příjemcem dotací ze státního rozpočtu i rozpočtu EU v oblasti lesnictví. Byly založeny v roce 1991 Ministerstvem zemědělství České republiky a jejich hlavní činností je obhospodařování více než 1,2 mil. ha lesního majetku ve vlastnictví státu (téměř 86 % rozlohy všech státních lesů) a péče o více než 38 tisíc km určených vodních toků a bystřin⁸. LČR také zajišťují významnou službu pro vlastníky drobných soukromých lesů, a to výkon ze zákona určené funkce odborného lesního hospodáře na jejich majetcích.

Národní dotace

MZe každoročně poskytuje národní dotace a finanční příspěvky na hospodaření v lesích z rozpočtu své kapitoly. Tyto jsou určeny především vlastníkům lesů nebo osobám, na které se podle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), vztahují práva a povinnosti vlastníků lesů (zejména nájemcům/pachtýřům).

⁸ Údaje vychází z výroční zprávy Lesů České republiky, s.p., za rok 2023 dostupné na webových stránkách: www.lesyacr.cz.

Tabulka č. 1: Přehled národních dotací a finančních příspěvků a způsob jejich administrace

Typ podpory	Žádost o dotaci administruje	Rozhoduje o dotaci
Příspěvky na hospodaření v lesích poskytované z rozpočtu MZe dle nařízení vlády č. 30/2014 Sb. ⁹	Příslušný krajský úřad	Příslušný krajský úřad
Úhrada nákladů a služby vlastníkům lesa a osobám, na které se vztahují práva a povinnosti vlastníků lesa podle lesního zákona	Příslušný obecní úřad s rozšířenou působností	Příslušný krajský úřad/MZe
Podpora na ochranu a reprodukci genofondu lesních dřevin na období 2019–2027 podle ustanovení § 2a zákona č. 149/2003 Sb. ¹⁰	ÚHÚL ¹¹ (NLI)	MZe
Finanční příspěvek na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity v nestátních lesích podle ustanovení § 46 odst. 10 lesního zákona	Příslušný krajský úřad	Příslušný krajský úřad
Podpora akreditované poradenské činnosti v lesním hospodářství podle ustanovení § 46 odst. 1, 2 písm. f) lesního zákona	ÚHÚL (NLI)	MZe

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě veřejně dostupných dat a předložených informací od MZe.

Národní plán obnovy

NPO je plánem reforem a investic České republiky s cílem zmírnit dopady pandemie covidu-19 a nastartovat ekonomiku s využitím finančních prostředků z tzv. *Nástroje pro oživení a odolnost – Recovery and Resilience Facility*¹² (dále též „RRF“). Vláda České republiky NPO schválila dne 17. května 2021 usnesením vlády č. 467.

Národní plán obnovy obsahuje milníky, cíle, orientační harmonogram a odhadované náklady pro provádění reforem a investic. Investice a reformy zahrnuté v NPO byly rozčleněny do šesti pilířů, které se dále dělí na komponenty, subkomponenty a následně na konkrétní investiční akce.

Ministerstvo zemědělství je v rámci pilíře 2. *Fyzická infrastruktura a zelená tranzice* vlastníkem komponenty¹³ 2.6 *Ochrana přírody a adaptace na klimatickou změnu* (dále též „komponenta 2.6“). Cílem komponenty 2.6 je přispět k udržitelnosti zemědělské a lesnické krajiny z pohledu hospodářského a ekologického v kontextu klimatické změny, zejména zadržováním vody v krajině, zvýšením biodiverzity a zlepšením stavu lesnických ekosystémů.

Prostřednictvím komponenty 2.6 podporuje Ministerstvo zemědělství tyto investice týkající se lesního hospodářství:

⁹ Nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti.

¹⁰ Zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin).

¹¹ ÚHÚL = Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem. Národní lesnický institut (NLI) vznikl přejmenováním ÚHÚL od 1. 1. 2025 na základě opatření Ministerstva zemědělství ze dne 31. 10. 2024 (čj. 74505/2024-MZE-16211).

¹² Schváleno členy Evropské rady na zasedání konaném ve dnech 17. až 21. července 2020, které jednalo o víceletém finančním rámci EU a Next Generation EU na období 2021 až 2027.

¹³ Vlastník komponenty je subjekt odpovědný za implementaci, dosahování cílů, milníků a dalších požadavků, vč. nastavení komponent a jejich realizace.

- 2.6.5 *Budování lesů odolných klimatické změně* (dále též „investice 2.6.5“)¹⁴
Prostřednictvím Investice 2.6.5 poskytovalo MZe příspěvky na obnovu, zajištění a výchovu lesních porostů do 40 let věku, a to na základě nařízení vlády č. 30/2014 Sb., kde jsou stanoveny podmínky pro žadatele a jednotlivé sazby finančních příspěvků. Finanční příspěvky jsou přiznány všem žadatelům, kteří stanovené podmínky splní.
- 2.6.6 *Zadržování vody v lese* (dále též „investice 2.6.6“)¹⁴
Prostřednictvím Investice 2.6.6 poskytovalo MZe peněžní prostředky na úhrady nákladů a poskytovaných služeb dle ustanovení § 35 lesního zákona. Jedná se o úhradu nákladů na opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích prováděné z rozhodnutí orgánu státní správy lesů, popřípadě orgánu státní správy vodního hospodářství, ve veřejném zájmu. Rozhodnutí o tom, že je projekt ve veřejném zájmu je v kompetenci místně příslušného krajského úřadu. Většinovým žadatelem investice 2.6.6 je s ohledem na charakter poskytované podpory státní podnik LČR.

Administrace obou investic je prováděna místně příslušným krajským úřadem, peněžní prostředky následně poskytuje MZe po předložení stanovených dokladů.

Původně byly tyto investice zařazeny v národních dotacích a financovány z rozpočtu MZe. Tím, že se otevřela možnost čerpat peněžní prostředky z RRF, byly tyto podpory vybrány a zařazeny do NPO pod komponentu 2.6 *Ochrana přírody a adaptace na klimatickou změnu*. Do NPO byly zařazeny zejména z důvodu, že splňovaly kritéria a požadavky *Zelené dohody pro Evropu*, jakožto evropské strategie udržitelného růstu a důležitosti boje proti změně klimatu v souladu se závazky EU k provádění *Pařížské dohody* a cíle udržitelného rozvoje Organizace spojených národů.

Program rozvoje venkova na období 2014–2020

Program rozvoje venkova na období 2014–2020 je strategický dokument, jehož prostřednictvím jsou v ČR mj. financovány investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů, do lesnické infrastruktury a lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů. V průběhu programového období byl PRV 2014–2020 dvanáctkrát aktualizován, přičemž poslední aktualizace proběhla v červnu 2024.

PRV 2014–2020 je spolufinancován z *Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova*. Celková alokace PRV 2014–2020 v rámci podpory lesnictví byla stanovena ve výši 186,5 mil. €, z toho 93,9 mil. € z unijních zdrojů a 92,6 mil. € ze státního rozpočtu České republiky.

V rámci PRV 2014–2020 mohli vlastníci, nájemci či pachtýři lesních pozemků podávat žádosti ve dvou typech opatření. Prvním typem byla projektová opatření, v jejichž rámci podávají žadatelé projekty, které SZIF na základě stanovených kritérií a podmínek vybírá k financování. Druhým typem jsou plošná opatření, prováděná na základě nařízení vlády, v jejichž rámci mají žadatelé nárok na dotaci po splnění povinných podmínek a dalších požadavků na hospodaření.

Přehled opatření/operací na podporu lesnictví zahrnutých pod PRV 2014–2020 je uveden v následující tabulce.

¹⁴ MZe v průběhu prováděné kontroly NKÚ provedlo změnu označení jednotlivých investic takto: 2.6.4 *Budování lesů odolných vůči změně klimatu*, 2.6.5 *Zadržování vody v lese*. V textu tohoto kontrolního závěru je ponecháno původní označení. Informace jsou dostupné na webových stránkách MZe: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/dotace/narodni-plan-obnovy>.

Tabulka č. 2: Přehled lesnických opatření a operací PRV 2014–2020

Opatření		Operace
M4	Investice do hmotného majetku	4.3.2 Lesnická infrastruktura
M8	Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů	8.1.1 Zalesňování a zakládání lesů
		8.3.1 Zavádění preventivních opatření v lesích
		8.4.1 Obnova lesních porostů po kalamitách
		8.4.2 Odstraňování škod způsobených povodněmi
		8.5.1 Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin
		8.5.2 Neproduktivní investice v lesích
		8.5.3 Přeměna porostů náhradních dřevin
		8.6.1 Technika a technologie pro lesní hospodářství
		8.6.2 Technické vybavení dřevozpracujících provozoven
M15	Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	15.1.1 Zachování porostního typu hospodářského souboru
		15.2.1 Ochrana a reprodukce genofondu lesních dřevin

Vysvětlivky typologie opatření:

- Projektové operace.
- Plošné operace.

Zdroj: programový dokument *Programu rozvoje venkova na období 2014–2020*.

Strategický plán společné zemědělské politiky na období 2023–2027

MZe připravilo *Strategický plán společné zemědělské politiky České republiky na období 2023–2027*, který následně schválila vláda ČR¹⁵. Následně Evropská komise prováděcím rozhodnutím komise ze dne 24. 11. 2022 tento strategický plán schválila.

SP SZP 2023–2027 je nástrojem podpory zemědělského sektoru a venkova v souladu s obecnými a z nich vycházejícími specifickými cíli společné zemědělské politiky, kterými je zejména stabilizace zemědělských příjmů, rozvoj konkurenceschopnosti a dostatečné zajištění bezpečných potravin za rozumné ceny pro spotřebitele. Podpora SP SZP 2023–2027 také reaguje na změnu klimatu a směřování k udržitelnému zemědělství a lesnictví, k udržitelnému hospodaření s vodními zdroji odolnému vůči klimatickým změnám a v neposlední řadě k rozvoji venkova.

V rámci SP SZP 2023–2027 mohou vlastníci a dále zejména nájemci a pachtýři lesních pozemků podávat žádosti ve dvou typech intervencí. Prvním typem jsou projektové intervence, ve kterých předkládají žadatelé žádosti o dotaci včetně projektu, který SZIF následně posuzuje dle stanovených podmínek, hodnotí a vybírá na základě vyhlášených preferenčních kritérií. Druhým typem jsou environmentální intervence, které jsou též nazývány plošné intervence.

¹⁵ Usnesení vlády ČR ze dne 12. října 2022 č. 860.

Přehled projektových a plošných intervencí je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 3: Přehled projektových/plošných intervencí v SP SZP 2023–2027

SP SZP 2023–2027 (projektové intervence)
35.73 Technologické investice v lesním hospodářství
36.73 Investice do lesnické infrastruktury
38.73 Investice do obnovy kalamitních ploch
39.73 Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin
40.73 Vodohospodářská opatření v lesích
43.73 Neproduktivní investice v lesích
44.73 Přeměna porostů náhradních dřevin
SP SZP 2023–2027 (plošné intervence)
25.70 Zalesňování zemědělské půdy – péče o založený porost
29.70 Lesnicko-environmentální platby – biodiverzita
30.70 Lesnicko-environmentální platby – genofond
41.73 Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu

Zdroj: vypracoval NKÚ dle SP SZP 2023–2027.

Většina intervencí zaměřená na podporu lesů v ČR navazuje na operace z PRV 2014–2020, a dochází tak ke kontinuální podpoře stejných oblastí. Významným rozdílem oproti předcházejícímu období je změna v poměru financování ze strany EU a státního rozpočtu, který na straně České republiky narostl. Pro období 2023–2027 činí příspěvek z *Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova* 35 % veřejných výdajů a příspěvek ČR činí 65 % veřejných výdajů.

Za implementaci PRV 2014–2020 a SP SZP 2023–2027 je odpovědné MZe, které je řídicím orgánem. SZIF je pověřen vykonáváním funkce platební agentury, provádí administraci, kontrolu žádostí o dotaci a žádostí o platbu a příjemcům vyplácí dotace.

III. Rozsah kontroly

Předmětem kontrolní akce byly peněžní prostředky určené na podporu lesnictví. Cílem kontroly bylo prověřit, zda byly peněžní prostředky určené na podporu lesnictví vynakládány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy. Kontrolováno bylo období od roku 2019 do roku 2023, v případě věcných souvislostí i období předcházející a období do ukončení kontroly, tj. do února 2025.

Kontrolou bylo prověřeno, zda MZe, SZIF a vybraný příjemce dotací (Lesy České republiky, s.p.) postupovaly při poskytování a čerpání dotací v souladu s právními předpisy, účelně a hospodárně.

Kontrolou legality byla posouzena zákonnost (soulad s právními předpisy), správnost a komplexnost právní úpravy pro zajištění hospodárného a účelného vynakládání veřejných prostředků.

Za účelné považuje NKÚ takové použití peněžních prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů¹⁶. NKÚ při hodnocení účelnosti vycházel ze stanovených strategických/koncepčních cílů, cílů *Národního plánu obnovy*, cílů jednotlivých dotačních programů a operací PRV 2014–2020 a nastavených monitorovacích ukazatelů včetně jejich stanovených cílových hodnot. U příjemce dotace byla účelnost projektu posuzována v závislosti na dosažení výstupů, výsledků a cílů, které příjemce stanovil v rámci svých projektů.

Za hospodárné považuje NKÚ takové použití veřejných prostředků, které zajistí plnění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků při zajištění odpovídající kvality plnění úkolů¹⁷. NKÚ při hodnocení hospodárnosti vycházel ze závazných podmínek stanovených zejména v pravidlech/zásadách pro poskytování dotací, dohodě či rozhodnutí o poskytnutí dotace týkajících se způsobilosti výdajů, z podmínek pro výběr dodavatelů a vymezených technických parametrů při zadávání veřejné zakázky. U příjemce dotace vycházel NKÚ při posuzování hospodárnosti zejména z kritérií pro způsobilost výdajů, dodržování stanovených limitů způsobilých výdajů, ceníků stavebních prací a dodržování závazného rozpočtu projektu a ceny díla/veřejné zakázky.

Ministerstvo zemědělství

U MZe byla kontrola zaměřena na strategické a koncepční materiály vypracované MZe, jejich soulad a vzájemnou propojenost s cíli EU, zpracování a náležitosti stanovené *Metodikou přípravy veřejných strategií* vypracovanou Ministerstvem pro místní rozvoj. Při kontrole systému poskytování podpory posoudil NKÚ zejména stanovení koncepčních cílů, cílů národních dotačních programů, jednotlivých opatření a operací PRV 2014–2020 a intervencí SP SZP 2023–2027 a jejich dosahování, monitorování výstupů a výsledků. Dále byla kontrola NKÚ zaměřena na nastavení a aplikaci podmínek a pravidel pro poskytování peněžních prostředků ze státního rozpočtu a z rozpočtu Evropské unie na podporu lesnictví a na ověření, zda tyto podmínky MZe nastavilo v souladu s právními předpisy, a zajistilo tak účelné a hospodárné vynakládání peněžních prostředků.

Kontrolovaný objem u MZe na úrovni systému byl stanoven jako výše peněžních prostředků vyplacených na vybrané národní dotace, investice 2.6.5 a 2.6.6¹⁴ NPO, opatření/operace PRV 2014–2020 a intervence SP SZP 2023–2027. Celkový kontrolovaný objem na MZe činil téměř 32,7 mld. Kč (viz příloha č. 1 tohoto kontrolního závěru).

Státní zemědělský intervenční fond

U SZIF byla kontrola zaměřena na vybrané operace PRV 2014–2020 a intervence SP SZP 2023–2027. NKÚ provedl kontrolu vzorku 29 projektů a 11 žádostí u plošných operací/intervencí, kde činil celkový kontrolovaný objem 141,5 mil. Kč (viz příloha č. 2 tohoto kontrolního závěru). NKÚ na tomto vzorku ověřoval činnosti související s administrací a kontrolou žádostí o dotace a žádostí o platbu, zejména zda SZIF prováděl tyto činnosti v souladu s předpisy, nastavenými podmínkami a pravidly a tak, aby zajistil účelnost

¹⁶ Dle ustanovení § 2 písm. o) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

¹⁷ Dle ustanovení § 2 písm. m) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

a hospodárnost vynaložených peněžních prostředků a aby projekty vedly k naplnění stanovených cílů.

Příjemce dotací

U vybraného příjemce dotací – Lesy České republiky, s.p. – NKÚ na vzorku 12 projektů (viz příloha č. 3 tohoto kontrolního závěru) ověřil, zda použil peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie poskytované na podporu lesnictví účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy a stanovenými podmínkami. Pro potřeby vyhodnocení účelnosti a hospodárnosti vynaložených peněžních prostředků u jednotlivých projektů NKÚ vyhotovil čtyřstupňový systém hodnocení, jehož parametry jsou uvedeny v příloze č. 4 tohoto kontrolního závěru. Dále NKÚ u příjemce dotací ověřil dodržení podmínek poskytnuté podpory stanovených v pravidlech, zásadách, dohodách/rozhodnutích o poskytnutí dotace a závazných příručkách.

Kontrolovaný objem činil 65,91 mil. Kč, což odpovídá vyplaceným dotacím na realizaci vybraných šesti projektů z PRV 2014–2020 a šesti projektů z NPO.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

A. Chybějící základní informace o cílovém stavu a potřebné výši finančních zdrojů ve strategických dokumentech

Ministerstvo pro místní rozvoj vypracovalo *Metodiku přípravy veřejných strategií* (dále též „metodika“), která byla usnesením vlády ČR ze dne 2. května 2013 č. 318 vládou vzata na vědomí. Tato metodika byla v roce 2018 aktualizována a v aktualizovaném znění byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 28. ledna 2019 č. 71. Usneseními vlády byla členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů uložena povinnost vycházet z metodiky při tvorbě a implementaci strategických dokumentů. Pro MZe je tedy metodika závazná a při tvorbě Strategie 2030, Koncepce 2035 a Aplikačního dokumentu bylo MZe povinno podle ní postupovat.

Metodika přípravy veřejných strategií definuje v původním i aktualizovaném znění pod bodem 2.1 *Základní principy tvorby strategických dokumentů*, kde mimo jiné uvádí i následující otázky, na které musí být ve strategiích odpovězeno:

- „jaký je cílový stav, kterého by mělo být realizací strategie dosaženo;
- kolik bude dané řešení stát (tj. jaké zdroje – finanční, lidské, organizační – bude nutno na dané řešení vynaložit) a kdo poskytne potřebné zdroje.“

Analýzou Strategie 2030 v části věnované lesnímu hospodářství zjistil NKÚ, že MZe neuvedlo zdroj financování a předpokládané finanční náklady k naplnění definovaných cílů. Není tak zřejmé, zda a v jaké výši budou mít vytyčené cíle dopad na státní rozpočet České republiky. Dále u některých cílů (např. „osvěta a vzdělávání; zintenzivnit zavádění výsledků VaV¹⁸ do lesnického provozu – především prostřednictvím institucí; posílit konkurenceschopnost

¹⁸ Výzkum a vývoj.

producentů sadebního materiálu lesních dřevin“) není stanoveno, jakého cílového stavu chce MZe dosáhnout, resp. jaké má být zamýšlené a požadované zlepšení nebo snížení nežádoucích dopadů či hrozeb. Tyto základní informace neupřesňují ani konkrétní opatření uvedená k naplnění jednotlivých strategických/dílčích cílů.

Dále MZe ve Strategii 2030 uvedlo výčet šesti indikátorových ukazatelů, které nepokrývají veškeré ve Strategii 2030 definované dílčí cíle. Jedná se o tyto ukazatele: *výměra lesních pozemků; přeměna SM¹⁹ porostů, změna druhové skladby; meliorační opatření – chemická meliorace lesních půd; podpora zavádění melioračních a zpevňujících dřevin – biologická meliorace lesních půd; vývoz surového dříví; spotřeba dřeva.*

Analýzou Koncepce 2035 NKÚ zjistil, že u některých cílů chybí základní informace stanovené metodikou³. Nedílnou součástí Koncepce 2035 je Aplikační dokument, ve kterém MZe u většiny dílčích plnění k zajištění plnění dlouhodobých cílů Koncepce 2035 nedefinovalo míru měřitelné změny vůči stávajícímu stavu. Nelze tak vyhodnotit pokrok k dosažení dlouhodobých cílů prostřednictvím dílčích plnění, čímž jsou tato dílčí plnění neměřitelná. Z důvodu chybějících indikátorů a jejich cílových hodnot pro sledování plnění cílů nelze vyhodnotit účelnost a hospodárnost vynaložených peněžních prostředků.

V souvislosti s povinností vyhodnocovat strategické dokumenty nepředložilo MZe žádný dokument, který by v rámci vnitřních mechanismů stanovoval a upravoval způsob průběžného vyhodnocování a efektivitu opatření realizovaných v rámci implementace strategických dokumentů, tedy Koncepce 2035, resp. Aplikačního dokumentu.

MZe rovněž nepředložilo žádný dokument, kterým by dokladovalo, že jakožto subjekt odpovědný za implementaci a plnění stanovených cílů Koncepce 2035 doposud ověřilo a vyhodnotilo, zda postupná realizace dílčích plnění skutečně směřuje k naplnění stanovených cílů a je dostatečně nastavena soustava měřitelných indikátorů, na jejichž základě bude možné následné hodnocení přínosu dílčích plnění provést.

NKÚ zjistil, že v případě Koncepce 2035, resp. Aplikačního dokumentu nedochází ze strany MZe k naplňování metodiky MMR z roku 2018 v souvislosti s průběžným vyhodnocováním těchto dvou strategických dokumentů.

Z ustanovení § 21 zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, vyplývá: „*Ministerstva se ve veškeré své činnosti řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády*“.

Na základě uvedených skutečností NKÚ vyhodnotil, že Strategii 2030, Koncepti 2035, resp. Aplikační dokument MZe nevypracovalo v souladu s principy, které definuje *Metodika přípravy veřejných strategií* z roku 2013 a její aktualizace z roku 2018, když nepostupovalo v souladu s bodem 2.1 metodiky. Tímto MZe nesplnilo úkol uložený v usneseních vlády ČR v bodu II. odst. 1 ze dne 2. května 2013 č. 318 a ze dne 28. ledna 2019 č. 71 a porušilo ustanovení § 21 zákona České národní rady č. 2/1969 Sb.

B. Neplnění časového harmonogramu dílčích plnění Aplikačního dokumentu

MZe v Aplikačním dokumentu stanovilo jednotlivá dílčí plnění a jejich časový harmonogram. NKÚ se zaměřil na období let 2021 až 2024 a provedenou kontrolou zjistil, že dílčí plnění se nedaří realizovat ve stanovených termínech. Ze sedmnácti dílčích plnění se jich ve

¹⁹ Smrkových porostů.

stanovených termínech podařilo splnit pouze osm. Celkově i po stanoveném termínu bylo splněno patnáct dílčích plnění (viz tabulka č. 4).

Tabulka č. 4: Dílčí plnění Aplikačního dokumentu a jejich realizace

Stanovený rok realizace	Dílčí plnění		Splněno v termínu	Realizováno
2021	A.2.2	Restrukturalizace a rozvoj stávajících finančních podpor a posílení zdrojů pro jejich realizaci dle aktuální potřeby v lesnictví	X	Částečně
	C.4.1	Zachovat obecné užívání lesů veřejností prostřednictvím podpory rozvoje rekreační infrastruktury užívané návštěvníky lesa a nastavit účinnější nástroje regulačních opatření v lesích ustanovených zákonem o lesích (zajistit zvýšení vymahatelnosti stávajících ustanovení)	X	✓
	C.5.3	Úprava legislativy v energetice za účelem řešení přebytku dřeva v průběhu kalamitní situace a jejích následků	X	✓
	C.5.4	Úprava legislativy ve stavebnictví za účelem zvýšení využití dřeva	X	✓
	D.1.1	Zpracovat národní strategii výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v lesním hospodářství		X
	D.1.3	Vytvoření platformy shrnující hlavní výstupy lesnického výzkumu	X	✓
2022	C.8.1	Vytvořit podmínky pro rozvoj dřevozpracujícího průmyslu (nových podniků či modernizaci stávajících) za účelem zvýšení kapacity zpracování dřevní suroviny v rámci ČR a zpracování dříví s vyšší přidanou hodnotou. Zrovnoprávnit vlastníky lesů s ostatními žadateli pro možnost čerpání stávajících podpor směřujících ze strany MPO k dalšímu zpracování dřeva. Zefektivnění mechanismu kontrol legality dováženého vytěženého dříví ze zemí mimo EU	X	✓
	D.3.1	Zajištění a podpora poskytování osvěty za účelem zvýšení povědomí o významu a funkcích lesa a lesního hospodářství směrem k široké veřejnosti s důrazem na klimatickou a hydrickou funkci lesa	✓	✓
	D.3.2	Podpora on-line forem poradenství a vytvoření informační platformy pro odbornou lesnickou i laickou veřejnost	✓	✓
	D.3.3	Zvýšení odborné úrovně vlastníků lesů především malých výměr a podpora vzájemné komunikace na regionální úrovni	✓	✓
	D.4.2	Ustanovit odbornou skupinu pro aktualizaci priorit VaVal a zajistit zahrnutí těchto priorit do koncepce VaVal MZE 2023+ ²⁰	✓	✓
	D.5.1	Vznik koordinačního centra EFI ²¹ v ČR	X	✓
	D.5.2	Zpracovat program podpory mezinárodní spolupráce lesnického výzkumu	X	✓
2023	A.4.1	Legislativa umožňující vyvážený stav lesa a zvěře (body 1–4)	✓	✓
	B.3.1	Ponechávání lesních těžebních zbytků (nehroubí) k zetlení v lesních porostech – ponechávání stromů na dožití a objemu mrtvého dřeva stanoveného podílem z prováděných hospodářských zásahů – habitatové stromy	✓	✓
	C.2.2	Návrh zakotvení požadavku na vzdělání úředníků – včetně jejich celoživotního vzdělávání	✓	✓
2024	A.4.2	Dostatečný počet odborně připravených myslivců	✓	✓

✓ – Potvrzeno.

X – Nepotvrzeno.

Zdroj: Aplikační dokument a vyjádření MZe; vypracoval NKÚ.

Pozn.: Text obsahuje komentář k dílčím plněním nesplněným v termínu a dílčím plněním nerealizovaným.

²⁰ Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2023–2032.

²¹ Evropský lesnický institut (z angl. European Forest Institute).

Rok 2021

K dílčímu plnění A.2.2 bylo zjištěno, že ve stanoveném termínu bylo splněno pouze částečně. S odkazem na zrušený dotační program *Příspěvky na podporu adaptace lesních ekosystémů na klimatickou změnu za období 2022–2026* není možné konstatovat, že by byl smysl a cíl tohoto dílčího plnění zcela naplněn.

K dílčímu plnění C.4.1 bylo zjištěno, že toto bylo splněno až k datu 1. 1. 2023.

K dílčímu plnění C.5.3 bylo zjištěno, že předmětné právní předpisy byly přijaty až v květnu 2022.

K dílčímu plnění C.5.4 byla ustanovena stálá pracovní skupina pro surovinovou politiku pro dřevo až v roce 2022. Surovinová politika pro dřevo byla schválena vládou ČR až 26. 6. 2024.

Od realizace dílčího plnění D.1.1 bylo zcela upuštěno, neboť MZe dodatečně vyhodnotilo, že příprava strategie výzkumu, experimentálního vývoje a inovací zaměřená pouze na oblast lesního hospodářství by byla neefektivním vynaložením úsilí a práce.

Dílčí plnění D.1.3 bylo splněno až v roce 2024.

Rok 2022

Dílčí plnění C.8.1 bylo splněno až v roce 2024.

Dílčí plnění D.5.1 a D.5.2 MZe plnilo jiným způsobem a v jiných termínech, než je uvedeno v Aplikačním dokumentu.

C. Nevyužití možnosti čerpání finančních prostředků z EU

MZe už od roku 2021 připravovalo v rámci národních dotací program *Příspěvky na podporu adaptace lesních ekosystémů na klimatickou změnu za období 2022–2026*. Předmětem programu měly být finanční příspěvky na zvýšené náklady a snížené výnosy, které v tomto období žadatelům nastaly v důsledku plnění požadavků na způsob hospodaření v lese zvyšující adaptaci lesních ekosystémů na klimatickou změnu.

Tento program byl již posouzen a odsouhlasen Evropskou komisí dne 23. 10. 2023. MZe rovněž zpracovalo zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančního příspěvku pro státní i nestátní lesy a stanovilo sazby finančního příspěvku. V červenci 2024 však MZe bez náhrady připravený dotační program zrušilo a do doby ukončení kontroly MZe předmětný dotační program jinou podporou nenahradilo.

Důvodem ke zrušení tohoto programu byly dle MZe chybějící rozpočtové prostředky v návaznosti na provedená úsporná opatření ve státním rozpočtu. Podpora adaptace lesních ekosystémů na klimatickou změnu je jednou z priorit EU i ČR a poskytování podpory investic k zajištění a zlepšování ochrany a odolnosti lesů a zajištění ekosystémových a klimatických služeb je zakotveno v evropském nařízení²². MZe tedy mohlo využít financování této podpory ze zdrojů EU prostřednictvím Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, popř.

²² Možnost spolufinancování ze zdrojů EU vyplývá z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021 – odst. (73) *investice k zajištění a zlepšování ochrany a odolnosti lesů a zajištění ekosystémových a klimatických služeb poskytovaných lesy a opatření a investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů a bioekonomiky*.

Evropského zemědělského záručního fondu. Proč MZe nevyužilo této možnosti financování, nikterak neodůvodnilo.

Vzhledem k tomu, že podpora z programu *Příspěvky na podporu adaptace lesních ekosystémů na klimatickou změnu za období 2022–2026* byla navázána na strategické a koncepční cíle uvedené v programovém prohlášení vlády ČR, *Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035* a *Národním akčním plánu adaptace na změnu klimatu*, existuje reálné riziko, že nebude splněn stanovený cíl („podpořit a zvýšit odolnost lesů vůči změně klimatu, a to uplatňováním ekologičtějších postupů obhospodařování lesů, těžby dřeva a obnovy lesů“ a cíle uvedené v *Lesní strategii EU do roku 2030* se zaměřením na posílení odolnosti lesních porostů).

D. Nastavení a poskytnutí dotací v částce ve výši 9,71 mil. Kč v rozporu s programovým dokumentem

MZe připravilo v rámci PRV 2014–2020 operaci 8.4.2 *Odstraňování škod způsobených povodněmi* (dále též „operace 8.4.2“).

Při kontrole souladu pravidel pro poskytování dotací s programovým dokumentem zjistil NKÚ, že MZe nastavilo specifické podmínky pro operaci 8.4.2 v rozporu s PRV 2014–2020.

V programovém dokumentu jsou k operaci 8.4.2 uvedeny následující podmínky způsobilosti: „žadatel doloží potvrzení vodoprávního úřadu o výskytu povodně; v dokumentu musí být uvedena časová identifikace povodně; datum průběhu povodně **nesmí být starší 2 let** od data podání žádosti o dotaci.“

Jak vyplývá z bodu 8 písm. b) specifických podmínek pravidel pro poskytování dotací pro operaci 8.4.2, žadatel má povinnost předložit „... potvrzení vodoprávního úřadu o výskytu povodně. V dokumentu musí být uvedena časová identifikace povodně a škody či závady, jejichž odstranění je předmětem projektu. Datum průběhu povodně **nesmí být starší 3 let** od data podání žádosti o dotaci“. Uvedenou lhůtu obsahují všechny verze specifických podmínek pravidel pro operaci 8.4.2, tedy pro 2., 4., 6. a 8. kolo²³ příjmu žádostí o dotace z PRV 2014–2020.

Stanovená lhůta tří let mezi výskytem povodně a podáním žádosti je však v rozporu s tím, co uvádí závazný, Evropskou komisí v květnu 2015 schválený, programový dokument PRV 2014–2020, resp. jeho jednotlivé verze od prvotní 1.3 až po poslední aktualizovanou verzi 13.1 ze dne 6. 6. 2024.

NKÚ prověřil u SZIF celkem 12 projektů z operace 8.4.2 a ve třech případech zjistil, že SZIF schválil žádosti o dotace, u kterých bylo doloženo, že výskyt povodně byl starší než dva roky od podání žádosti o dotace. SZIF tak proplatil dotace v celkové výši dotace 9 711 516 Kč v rozporu s podmínkami stanovenými ve schváleném PRV 2014–2020.

E. Neplnění některých operativních cílů PRV 2014–2020

Ke splnění operativního cíle PRV 2014–2020 „podpořit plochu s vyšším ukládáním a pohlcováním uhlíku“ měla zejména přispět operace 8.1.1 *Zalesňování a zakládání lesů*.

²³ Pravidla pro operaci 8.4.2, tedy pro 2., 4., 6. a 8. kolo, jsou veřejně dostupné na stránkách MZe: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/m08-investice-do-rozvoje-lesnich-oblasti/x8-4-2-odstranovani-skod-zpusobenych>.

Z plánované hodnoty 920 ha se podařilo zalesnit plochu 215 ha, což odpovídá pouze 23,4 % ze stanovené cílové hodnoty. Tento výsledek ukazuje na zásadní problémy při realizaci záměrů spojených se zalesňováním a zakládáním lesů, čímž je ohroženo dosažení environmentálních cílů.

U operativního cíle „podporovat způsoby hospodaření přispívající k zachování biodiverzity a stavu evropské krajiny“ k opatření M15 – *Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů* byl indikátor *celkové veřejné výdaje* na opatření v oblasti genetických zdrojů naplněn pouze na 15,5 % plánované hodnoty. Tím byly omezeny aktivity zaměřené na ochranu genetických zdrojů a snížena míra pozitivního dopadu opatření na biodiverzitu.

F. Neúčelné a nehospodárné vynaložení 9,78 mil. Kč

SZIF chybně administroval dva projekty na opravu lesních cest po povodni. Schválil a proplatil výdaje v částkách 4 894 230 Kč a 4 885 639 Kč, které byly v rozporu s podmínkami pro poskytování dotací z PRV 2014–2020 na operaci 8.4.2.

Ačkoli pravidla, resp. specifické podmínky pro poskytování dotací jednoznačně definovaly výdaje, na které může být poskytnuta 100% míra dotace, SZIF akceptoval skutečnosti uvedené v projektech, které nesplňovaly stanovené podmínky. Zejména se jednalo o nemožnost poskytnout dotace na výstavby, rekonstrukce a opravy související s poškozením lesních cest, které nevzniklo v důsledku povodňové situace. Dotace tak nemohla být poskytnuta na odstranění škod (opotřebení), které průkazně existovaly před povodní, ani na technická zhodnocení lesních cest.

NKÚ zjistil, že u obou projektů došlo k podstatné změně technických parametrů lesní cesty v celé její délce a dobudování dříve neexistujících prvků, které nelze považovat za sanování konkrétních škod způsobených povodní. Došlo tak ke zvýšení kategorie lesních cest. Nejzásadnější změnou byla změna šířky lesní cesty z 2,5 m na 4,5 m, změna dalších parametrů (zvýšení únosnosti a účelu využití – celoročně odvozní) a dále doplnění neexistujících prvků (sklady dřeva a sjezdy).

SZIF výše uvedenými informacemi disponoval již před uzavřením dohody o poskytnutí dotace z PRV 2014–2020, přesto předmětné žádosti o dotace a nezpůsobilé výdaje akceptoval a požadovanou dotaci vyplatil. Vynaložení peněžních prostředků v celkové výši 9 779 869 Kč tak bylo neúčelné a nehospodárné. Tím, že SZIF proplatil výdaje v rozporu se specifickými podmínkami, dle NKÚ způsobil nesrovnalost⁵ a zároveň se jedná o skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁶.

G. Nedostatků v účelnosti vynaložených peněžních prostředků u tří projektů.

NKÚ u příjemce dotace LČR při kontrole vybraného vzorku 12 projektů v celkové výši 65 907 221 Kč zjistil u dvou projektů omezenou účelnost⁷ (viz příklad č. 1) a u jednoho projektu účelnost s mírnými nedostatky⁷ (viz příklad č. 2). Všechny tyto projekty byly realizovány příjemcem v rámci operace 8.3.1 *Zavádění preventivních opatření v lesích*.

Příklad č. 1: Projekty s omezenou účelností

Soustava retenčních nádrží Sedlo č. 1 a 7 (vyplacená dotace ve výši 3 444 699 Kč)

Soustava retenčních nádrží Sedlo č. 2, 3 (vyplacená dotace ve výši 2 972 926 Kč)

Lesy České republiky, s.p., měly na základě vypracované projektové dokumentace realizovat 17 vzájemně propojených nádrží k zachycení srážek z povodňové vlny v rizikovém povodí IV. řádu, které byly následně zredukovány na počet 12. Z těchto 12 nádrží byly v rámci dvou projektů vybudovány pouze čtyři nádrže, které zadrží objem 47 % „zreduované“ kapacity.

Současně bylo zjištěno, že LČR u těchto dvou projektů nedodržely podmínku udržitelnosti projektu, tj. lhůtu vázanosti projektu na účel, neboť u dvou vybudovaných nádrží NKÚ zjistil, že jsou zarostlé náletovými dřevinami (viz příloha č. 5 tohoto kontrolního závěru), tudíž je omezena jejich funkčnost.

Z výše uvedených důvodů NKÚ vyhodnotil tyto dva projekty jako účelné pouze omezeně.

Příklad č. 2: Projekt účelný s mírnými nedostatky

LP Lažánky– Milonice (vyplacená dotace ve výši 4 186 811 Kč)

NKÚ zjistil, že vodní tok, na němž byl realizován projekt týkající se transformace povodňových průtoků a zachytu splavenin, je v několika místech zatrubněn a v korytě vodního toku byly uměle vytvořeny různé překážky, např. dřevěné mostky (viz příloha č. 6 tohoto kontrolního závěru). Mosty, můstky, lávky a zatrubnění toku s nedostatečnou průtočnou kapacitou se všeobecně řadí mezi kritická místa při přívalových srážkách.

V tomto případě byl NKÚ projekt vyhodnocen jako účelný s mírnými nedostatky.

H. Další zjištěné informace týkající se NPO

MZe zařadilo do NPO dva programy původně financované z národních zdrojů. MZe v rámci komponenty 2.6 NPO realizovalo dvě investice zaměřené na ochranu přírody a adaptace na klimatickou změnu, a to investici 2.6.5 a investici 2.6.6¹⁴.

Prostřednictvím investice 2.6.5 *Budování lesů odolných klimatické změně* poskytovalo MZe příspěvky na obnovu, zajištění a výchovu lesních porostů do 40 let věku, a to na základě sazeb uvedených v nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti. NKÚ provedl analýzu sazeb finančních příspěvků za období 2019–2023, ze které vyplynulo, že MZe od 1. 1. 2022, tedy od doby, kdy MZe začalo financovat podpory pro lesní hospodářství prostřednictvím NPO z RRF, skokově navýšilo sazby příspěvků na hospodaření v lesích. MZe tento nárůst sazeb vysvětlilo tím, že provedlo průzkum nákladovosti jednotlivých výkonů podporovaných činností v lesním hospodaření u státního podniku LČR, státního podniku Vojenské lesy a statky ČR, s.p., a u Sdružení vlastníků obecních, soukromých a církevních lesů v ČR.

Prostřednictvím investice 2.6.6 *Zadržování vody v lese* poskytovalo MZe peněžní prostředky na úhradu nákladů a poskytování služeb podle ustanovení § 35 lesního zákona. NKÚ provedenou kontrolou zjistil, že MZe nestanovilo výběrová a hodnotící kritéria pro výběr žádostí/projektů na opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích prováděná z rozhodnutí

orgánu státní správy lesů, popřípadě orgánu státní správy vodního hospodářství, ve veřejném zájmu. Dále MZe nenastavilo limity výdajů nebo požadavky na výběrová řízení (jako je tomu např. u projektů financovaných z PRV 2014–2020).

Seznam zkratk

Aplikační dokument	<i>Aplikační dokument ke Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035</i>
ČR	Česká republika
EFI	Evropský lesnický institut (z angl. European Forest Institute)
EU	Evropská unie
Investice 2.6.5	investice 2.6.5 <i>Budování lesů odolných klimatické změně</i>
Investice 2.6.6	investice 2.6.6 <i>Zadržování vody v lese</i>
Komponenta 2.6	komponenta 2.6 <i>Ochrana přírody a adaptace na klimatickou změnu</i>
Koncepce 2035	<i>Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035</i>
LČR	Lesy České republiky, s.p.
Metodika	<i>Metodika přípravy veřejných strategií</i>
MZe	Ministerstvo zemědělství
NDP	národní dotační programy v resortu Ministerstva zemědělství České republiky
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NLI	Národní lesnický institut
NPO	<i>Národní plán obnovy</i>
Operace 8.4.2	operace 8.4.2 – <i>Odstraňování škod způsobených povodněmi</i>
PRV 2014–2020	<i>Program rozvoje venkova na období 2014–2020</i>
RRF	<i>Nástroj pro oživení a odolnost (z angl. Recovery and Resilience Facility)</i>
SP SZP 2023–2027	<i>Strategický plán společné zemědělské politiky na období 2023–2027</i>
Strategie 2030	<i>Strategie resortu ministerstva zemědělství ČR s výhledem do roku 2030</i>
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
VaV	výzkum a vývoj
VaVaI MZE 2023+	<i>Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2023–2032</i>

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Přehled vynaložených veřejných peněžních prostředků na podporu lesnictví
- Příloha č. 2: Přehled kontrolovaných veřejných peněžních prostředků na podporu lesnictví u SZIF
- Příloha č. 3: Přehled kontrolovaných veřejných peněžních prostředků na podporu lesnictví u příjemce Lesy České republiky, s.p.
- Příloha č. 4: Kritéria hodnocení účelnosti a hospodárnosti projektů u kontrolovaného příjemce Lesy České republiky, s.p.
- Příloha č. 5: Fotodokumentace dvou projektů s omezenou účelností
- Příloha č. 6: Fotodokumentace projektu s mírnými nedostatky v účelnosti

Přehled vynaložených veřejných peněžních prostředků na podporu lesnictví

Opatření/podopatření/operace/intervence/program/investice	Celkem vyplaceno (v Kč)
PRV 2014–2020	
4.3.2 Lesnická infrastruktura	1 254 895 648
8.1 Podpora na zalesňování a zakládání lesů	236 464 703
8.3 Podpora na předcházení poškozování lesů lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi	83 426 948
8.4 Podpora na obnovu lesů poškozených lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi	515 778 135
8.5 Podpora investic ke zvýšení odolnosti a ekologické hodnoty lesních ekosystémů	669 713 581
8.6 Podpora investic do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh	1 186 366 206
M15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	336 048 346
Celkem	4 282 693 567
SP SZP 2023–2027 (projektové intervence)²⁴	
35.73 Technologické investice v lesním hospodářství	0
36.73 Investice do lesnické infrastruktury	0
38.73 Investice do obnovy kalamitních ploch	0
39.73 Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin	0
40.73 Vodohospodářská opatření v lesích	0
43.73 Neproduktivní investice v lesích	0
44.73 Přeměna porostů náhradních dřevin	0
Celkem	0
SP SZP 2023–2027 (plošné intervence)	
25.70 Zalesňování zemědělské půdy – péče o založený porost	27 102 537
29.70 Lesnicko-environmentální platby – Biodiverzita	71 648 647
30.70 Lesnicko-environmentální platby – Genofond	6 426 455
41.73 Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu	365 613
Celkem	105 543 252
Národní plán obnovy	
2.6.5 Budování lesů odolných klimatické změně	1 889 533 366 ²⁵
2.6.6 Zadržování vody v lese	218 855 032,36
Celkem	2 108 388 398,36
Národní dotační programy MZe	
Příspěvky na hospodaření v lesích poskytované z rozpočtu MZe	12 570 916 369
Úhrady nákladů podle lesního zákona	1 894 443 05,06
Podpora akreditované poradenské činnosti v lesním hospodářství	10 406 574
Dotace na ochranu a reprodukci genofondu lesních dřevin	107 710 595
Příspěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity v lesích	12 892 281 736
Služby, kterými stát podporuje hospodaření v lesích	410 532 633,34
Celkem	26 181 292 212,4
Celkový kontrolovaný objem	32 677 917 429,76

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě informací předložených MZe, stav ke dni 31. 12. 2024.

²⁴ Do 31. 12. 2024 nebyly v rámci kontrolovaných projektových intervencí SP SZP 2023–2027 vyplaceny žádné peněžní prostředky.

²⁵ Jedná se o proplacenou částku z celkové uplatněné částky ve výši 7 513 361 966 Kč.

Přehled kontrolovaných veřejných peněžních prostředků na podporu lesnictví u SZIF

- Výše proplacené dotace za vybraný vzorek kontrolovaných projektů v rámci prověřovaných operací PRV 2014–2020

Operace	Počet projektů za operaci	Dotace – proplaceno (v Kč)	Proplaceno z přís. EU (v Kč)	Proplaceno z přís. ČR (v Kč)
4.3.2	2	7 123 401,00	2 189 583,00	4 933 818,00
8.3.1	4	15 521 509,00	7 683 145,00	7 838 364,00
8.4.1	3	10 649 428,00	4 730 982,00	5 918 446,00
8.4.2	4	14 819 056,00	7 335 430,00	7 483 626,00
8.5.1	3	2 731 345,00	1 352 014,00	1 379 331,00
8.5.2	3	5 861 283,00	2 901 335,00	2 959 948,00
8.5.3	2	38 422 286,00	19 019 030,00	19 403 256,00
8.6.1	6	25 801 342,00	12 771 663,00	13 029 679,00
8.6.2	2	2 234 044,00	1 105 851,00	1 128 193,00
Celkem	29	123 163 694,00	59 089 033,00	64 074 661,00

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě informací, které předložil SZIF.

- Výše proplacené dotace za vybraný vzorek kontrolovaných složek žádostí plošných operací PRV 2014–2020 / intervencí SP SZP 2023–2027

Operace / intervence	Počet žádostí za operaci/intervenci	Dotace – proplaceno v Kč	Proplaceno z přís. EU (Kč)	Proplaceno z přís. ČR (Kč)
8.1.1	3	1 042 067,17	781 550,34	260 516,83
15.1.1	2	11 268 534,51	8 451 399,32	2 817 135,19
15.2.1	2	1 625 946,27	1 219 459,05	406 487,22
25.70	1	1 103 435,62	386 201,81	717 233,81
29.70	2	2 729 381,89	1 605 660,86	1 123 721,03
30.70	1	529 955,40	185 484,08	344 471,32
Celkem	11	18 299 320,86	12 629 755,46	5 669 565,40

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě informací, které předložil SZIF.

Celkem bylo na úrovni SZIF kontrolou ověřeno **cca 141,5 mil. Kč**.

**Přehled kontrolovaných veřejných peněžních prostředků na podporu lesnictví u příjemce
Lesy České republiky, s.p.**

Č. projektu	Název projektu	Zdroj financování	Poskytnutá podpora z EU (v Kč)	Poskytnutá podpora ze státního rozpočtu (v Kč)
19/008/08530/342/000993	Projekt přeměny PND na LHC Litvínov (LR 5,6) – PRV 8. kolo 2019	Operace 8.5.3 PRV	10 789 589,00	11 007 562,00
17/005/08310/342/000781	Soustava retenčních nádrží Sedlo č. 1 a 7	Operace 8.3.1 PRV	1 705 126,00	1 739 573,00
17/005/08310/342/000782	Soustava retenčních nádrží Sedlo č. 2, 3	Operace 8.3.1 PRV	1 471 598,00	1 501 328,00
19/008/08310/564/000155	LP Lažánky–Milonice	Operace 8.3.1 PRV	2 072 471,00	2 114 340,00
17/004/08420/563/000079	Pístovecký potok – přehrážky	Operace 8.4.2 PRV	1 620 154,00	1 652 886,00
20/011/08410/341/000008	Obnova lesních porostů po větrných kalamitách na LS Horní Blatná	Operace 8.4.1 PRV	1 510 409,00	1 540 923,00
3/LZ/2020-K108	HB Východní potok Hostinné	NPO	6 493 587,00	0,00
5/LZ/2020-K106	VN Mírkov	NPO	5 481 884,19	0,00
5/LZ/2022-K102	VN Bílichov III	NPO	5 337 382,91	0,00
3/LZ/2022-K106	VN Horní přehrada	NPO	3 747 439,00	0,00
3/LZ/2020-K106	VN Vojenská	NPO	3 127 217,00	0,00
7/LZ/2022-K111	VN Velké Pole	NPO	2 993 752,00	0,00
Celkem			46 350 609,10	19 556 612,00

Pozn.: operace 8.3.1 *Zavádění preventivních opatření v lesích*, operace 8.4.1 *Obnova lesních porostů po kalamitách*, operace 8.4.2 *Odstraňování škod způsobených povodněmi*, operace 8.5.3 *Přeměna porostů náhradních dřevin*.

Vysvětlivky:

HB = hrazení bystřin; LHC = lesní hospodářský celek; LP = levý přítok; LR = lesní revír; LS = lesní správa; PND = porosty náhradních dřevin; VN = vodní nádrž.

Zdroj: podklady jednotlivých projektů (žádost o poskytnutí dotace, oznámení o výši dotace u projektů PRV, výpisy z bankovního účtu příjemce).

Kritéria hodnocení hospodárnosti a účelnosti projektů u kontrolovaného příjemce Lesy České republiky, s.p.

Kritéria hodnocení hospodárnosti

- A) Projekt je hospodárný** – všechny uplatněné výdaje projektu byly v pořádku (výdajové položky se pohybovaly ve stanovených limitech dle ceníku stavebních prací, veškeré výdaje souvisely s realizací projektu).
- B) Projekt je hospodárný s mírnými nedostatky** – uplatněné výdaje byly způsobilými dle stanovených podmínek, nepodstatná část uplatněných výdajů projektu byla vynaložena nehospodárně (např. některé výdajové položky převyšovaly limity dle ceníků stavebních prací), malá část výdajů přímo nesouvisela s realizací projektu.
- C) Projekt je hospodárný pouze omezeně** – existuje riziko pro hospodárnost vynaložených peněžních prostředků, pokud docházelo k větším nedostatkům (např. vyšší cena než obvyklá, některé výdaje přesahovaly stanovené limity nebo neodpovídaly ceníkům stavebních prací, nedostatky, který mohly mít vliv na výběr nejvhodnější nabídky, nežřízení dodavatelských vztahů), ale ještě se nedá konstatovat, že vynaložené peněžní prostředky nejsou hospodárné.
- D) Projekt je nehospodárný** – projekt a jeho realizaci provázely zásadní nedostatky, výdaje vynaložené na realizaci projektu byly nepřiměřené nebo rozpočet (rozpis) výdajů projektu byl výrazně překročen bez řádného doložení prokazatelných dokladů odůvodňujících navýšení nákladů, podstatná část výdajů nesouvisela s realizací projektu, výdaje projektu byly uplatněny v rámci jiného projektu a dotačního programu/opatření.

Kritéria hodnocení účelnosti

- A) Projekt je účelný** – všechny předpoklady byly naplněny. Projekt byl řádně realizován a jeho realizací bylo dosaženo stanovených výstupů, výsledků a cílů, nebo existuje předpoklad, že je naplní. Existuje reálný předpoklad, že výsledky, výstupy a účel projektu budou po stanovenou lhůtu udržitelné.
- B) Projekt je účelný s mírnými nedostatky** – očekávané výsledky byly splněny jen zčásti, výsledky projektu jsou využívány částečně. Cíle projektu byly z větší části splněny, nebo existuje předpoklad, že je z většiny naplní. Nesplnění některých dílčích cílů nemá podstatný vliv na úspěšnost projektu. Některé cíle projektu jsou nekonkrétní, neměřitelné, nereálné, avšak projekt jako celek funguje.
- C) Projekt je účelný pouze omezeně** – některé z předpokladů účelnosti jsou významně zpochybněny, ale nelze ještě konstatovat, že vynaložené peněžní prostředky nejsou účelné. Skutečnost potvrzuje nereálnost předpokládaných výsledků a cílů, např. kdy projekt splnil (nebo pravděpodobně splní) pouze cca ½ svých cílů, respektive je předpoklad, že naplní pouze část z nich nebo je pochybnost o jejich udržitelnosti.
- D) Projekt je neúčelný** – aktivity projektu nebyly realizovány, deklarované cíle, očekávané výsledky a výstupy nebyly dosaženy, žádné výsledky nejsou využívány v praxi, projekt se zcela odchýlil od původního zadání.

Fotodokumentace dvou projektů s omezenou účelností

Soustava retenčních nádrží Sedlo č. 2, 3

Retenční prostor nádrže č. 3 porostlý náletovými dřevinami:



Zdroj: kontrola na místě provedená NKÚ dne 3. 12. 2024.

Soustava retenčních nádrží Sedlo č. 1 a 7

Hráz retenční nádrže č. 7 porostlá nálety:



Zdroj: kontrola na místě provedená NKÚ dne 3. 12. 2024.

Fotodokumentace projektu s mírnými nedostatky v účelnosti

LP Lažánky–Milonice

Překážky vytvořené v korytě toku.

Dřevěný „mostek“ v úzké části koryta potoka:



Zdroj: kontrola na místě provedená NKÚ dne 21. 11. 2024.

Dřevěný „mostek“ a zatrubnění v úzké části koryta potoka:



Zdroj: kontrola na místě provedená NKÚ dne 21. 11. 2024.